

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.27(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-18>**Ватаманюк-Зелінська У. З.**доктор економічних наук,
професор кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4971-5763>**Педченко І. І.**бакалавр,
Львівський національний університет імені Івана Франка**Vatamanyuk-Zelinska Ulyana, Pedchenko Ivanna**

Lviv National University named after Ivan Franko

БОРГОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ: СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізовано значення поняття «державний борг» згідно з поглядами вітчизняних та іноземних науковців. Досліджено сутність цього терміна згідно з нормами Бюджетного кодексу України. Розглянуто діяльність органів державної влади щодо управління борговими зобов'язаннями нашої держави. Досліджено стан та динаміку державного боргу України за період 2015–2019 рр. Проаналізовано структуру державного боргу України згідно з його поділом на зовнішній та внутрішній, а також визначено частки зовнішнього та внутрішнього боргу в загальній сумі державного та гарантованого державою боргу. Показано динаміку державних боргових зобов'язань у розрізі обсягів державного та гарантованого державою боргу. Охарактеризовано структуру зовнішньої та внутрішньої заборгованості по державному бюджету України за головними кредиторами та динаміку виплат щодо його погашення. Розраховано і проаналізовано динаміку показника відношення державного боргу до ВВП України. Досліджено діяльність нової державної структури – Боргового агентства України – у сфері управління борговими зобов'язаннями нашої держави.

Ключові слова: державний борг, зовнішній борг, внутрішній борг, гарантований державою борг, погашення боргу, обслуговування боргу.

DEBT OBLIGATIONS OF THE STATE: STATISTICAL ANALYSIS

The article analyzes the meaning of the concept of "public debt" according to the views of domestic and foreign scholars. The essence of this term according to norms of the Budget code of Ukraine is investigated. The activity of public authorities in the management of debt obligations of our state is considered. The state and dynamics of public debt of Ukraine for the period 2015–2019 are studied. The structure of public debt of Ukraine according to its division into external and internal is analyzed, and the shares of external and domestic debt in the total amount of public and state-guaranteed debt are determined. The dynamics of public debt obligations in terms of the amount of public and state-guaranteed debt is shown. The structure of external and internal debts of the state budget of Ukraine to the main creditors and the dynamics of payments for its repayment are described. The dynamics of the ratio of public debt to GDP of Ukraine is calculated and analyzed. The activity of a new state structure – the Debt Agency of Ukraine – in the field of debt management of our state has been studied. It is determined that a significant problem of the state is to ensure the debt burden. Ways to solve the problem of debt burden are proposed, among which an important measure is proposed – to strengthen control over the effective use of borrowed projects. It is determined that the best step in improving the system of management of debt obligations of the state can be stimulated the development of the internal capital market with the involvement of private reorientation from external to internal prevention. In modern conditions, both market economies and developing countries have inherent needs for additional funds to cover the budget deficit. This situation necessitates the constant search for additional sources of financing government liabilities, in particular, such as loans. Thus, the additional funds raised make it possible to increase total expenditures under conditions of lower national income only through a balanced and effective government policy in the field of borrowing. However, the downside of debt obligations is that sooner or later they must be repaid and interest paid for the use of these borrowed funds. The purpose of the study is to determine the structure and dynamics of public debt of Ukraine, as well as the features of its repayment.

Keywords: public debt, external debt, domestic debt, state-guaranteed debt, debt repayment, debt service.

JEL classification: G28, H63

Постановка проблеми. У сучасних умовах і країнам із ринковою економікою, і країнам, що розвиваються, притаманні потреби у додаткових коштах для покриття бюджетного дефіциту. Така ситуація зумовлює необхідність постійного пошуку додаткових джерел фінансування державних зобов'язань, зокрема

таких, як кредити. Таким чином, додатково залучені кошти дають змогу збільшити сукупні витрати за умови нижчого національного доходу лише через виважену та ефективну політику держави у сфері використання позик. Проте негативом боргових зобов'язань є те, що рано чи пізно їх потрібно повер-

тати та сплачувати відсотки за користування цими залученими коштами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості державних боргових зобов'язань досліджували такі вчені: Д. Рікардо, А. Сміт, С. Вайнтрауб, Х. Джонсон та ін. Теоретичні основи державного боргу та питання щодо його погашення висвітлюються у працях таких українських учених, як О.Д. Василік, А.С. Гальчинський, Г.Н. Климко, О.В. Плотніков, В.М. Суторміна та ін. Проте залишається не сформованим єдиний погляд на вирішення ситуації з борговими зобов'язаннями. Саме тому вирішення питань щодо неефективності структури боргу, раціонального використання залучених коштів, швидких темпів зростання обсягів зовнішніх запозичень держави є актуальними і потребують дослідження.

Мета статті полягає у визначенні структури та динаміки державного боргу України, а також особливостей його погашення.

Виклад основного матеріалу. Державний борг як важливий складник державних фінансів сьогодні привертає увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Це пов'язано передусім із тим, що в сучасних умовах, коли фіскальні можливості оподаткування не забезпечують покриття бюджетних видатків у повному обсязі, уряд здійснює нові запозичення як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають унаслідок державного запозичення [1]. Сьогодні вивченням проблеми державного боргу займаються вчені багатьох країн. Ними досліджуються як теоретичні, так і практичні проблеми виникнення, обслуговування боргу та його вплив на розвиток економіки країни. Погляди вчених щодо трактування цього поняття відображено в табл. 1.

Державні запозичення здійснюються з метою покриття дефіциту державного бюджету та рефінансування державного боргу. Право на здійснення державних запозичень у межах, визначених Законом про державний бюджет України, належить державі в особі міністра фінансів України за дорученням Кабінету Міністрів України. Кабінет Міністрів України визначає основні умови здійснення державних запозичень, у тому числі основні умови кредитних договорів та основні умови випусків і порядок розміщення державних цінних паперів [8].

Розглянемо ситуацію з державним боргом в Україні на сучасному етапі економічного розвитку (рис. 1).

У 2015 р. загальний державний борг України становив 1 556,08 млрд грн. У 2016 р. його обсяг збільшився на 24,02% і становив 1 929,81 млрд грн, а вже станом на 2017 р. його показник зріс на 10,9%, а це становило 2 141,69 млрд грн. На кінець 2018 р. загальний державний борг України зростає до 2 168,63 млрд грн. І лише у 2019 р. спостерігалось зменшення державного боргу на 7,9%. Згідно з актуальними даними Міністерства фінансів України, станом на 30 жовтня 2020 р. динаміка загального державного боргу України є позитивною, його обсяг становив 2 368,18 млрд грн. Отже, протягом 2015–2018 рр. загальний державний борг стабільно зростав. У 2019 р. його обсяги зменшилися, проте на кінець 2020 р. вони зростають унаслідок збільшення зовнішніх запозичень України [6].

Державний борг традиційно поділяють на зовнішній та внутрішній. Зовнішній державний борг – заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічним організаціям та іншим особам. Внутрішній державний борг – заборгованість держави власникам державних цінних паперів та іншим кредиторам. Розглянемо структуру державного боргу України за даним критерієм поділу (табл. 2).

Варто відзначити, що валову частку у структурі державного та гарантованого державою боргу України за аналізований період становить зовнішній державний борг (у межах 58,02–65,98%), тоді як частка внутрішнього державного боргу становить від 34,12% до 41,97%. Найбільшою частка зовнішнього державного боргу у його загальній структурі була у 2015 р. – 65,86%, тоді як внутрішній борг становив 34,14%. Протягом 2016–2017 рр. спостерігалось незначне зменшення зовнішнього державного боргу та, відповідно, і його частки (із 64,26% до 64,20%). У 2018 р. обсяги зовнішнього державного боргу дещо зросли – на 0,23%, до 1 397,22 млрд грн. Причиною цього стала зміна преференцій інвесторів в державні цінні папери на тлі загальної волатильності на міжнародних ринках та збільшення облікової ставки НБУ. У 2019 р. значно зменшили зовнішній державний борг (до 1 159,44 млрд грн). Це пояснюється приватизацією держмайна та надходженням коштів від таких фінансових операцій до загального фонду держбюджету внаслідок продажу об'єктів малої приватизації.

Щодо внутрішнього державного боргу, то протягом 2016–2017 рр. його частка у сумі загального держав-

Таблиця 1

Наукові погляди на трактування державного боргу

Вчений	Сутність поняття «державний борг»
А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко	Загальна сума заборгованості держави внаслідок непогашення позик та невиконання за ними процентів
В. Федосова	Сума всіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави перед внутрішніми і зовнішніми кредиторами, а також відсотків за ними
З.І. Ватаманюк, С.М. Панчишин, С.К. Ревенчук та ін.	Загальна сума випущених, але непогашених державних позик із нарахованими відсотками, які мають бути виплачені до певної дати за певний строк
Т.П. Вахненко	Сума фінансових зобов'язань сектору загального державного управління, які мають форму договірних стосовно внутрішніх і зовнішніх кредиторів щодо відшкодування залучених коштів та виплати відсотків (чи без такої виплати)

Джерело: узагальнено за даними [2; 3; 5]

Рис. 1. Динаміка державного боргу України, 2015–2019 рр., млрд грн

Джерело: складено за даними [6]

ного боргу зросла з 35,74% до 35,80%, а в 2018 р. дещо зменшилася (на 0,23%) і становила 771,41 млрд грн. У 2019 р. величина внутрішнього державного боргу зросла і становила вже 838,55 млрд грн. Спричинена така ситуація тим, що обсяги розміщення облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) перевищували суми їх погашення. На 30 жовтня 2020 р. зовнішній державний борг становив 1 450,27 млрд грн, а внутрішній – 917,92 млрд грн [6]. Це стало наслідком загострення фінансових ризиків, пов'язаних із затяжною економічною депресією кризових років, що й спричинило нарощування обсягу державного та гарантованого державою боргу України.

Окрім того, боргові зобов'язання держави складаються з державного боргу та гарантованого державою боргу. Гарантований державою борг – це загальна сума

боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України щодо отриманих та непогашених на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями [1]. Розглянемо структуру боргових зобов'язань України за даним критерієм поділу (табл. 3).

Варто відзначити, що у структурі державного боргу, згідно з таким поділом, валову частку становить саме державний борг, тоді як борг, гарантований державою, є значно меншим. Так, протягом досліджуваного періоду частка державного боргу у загальній структурі державних боргових зобов'язань становила близько 86%, тоді як частка гарантованого державою боргу коливалася у межах 11–14%. У 2019 р. державний борг зріс (до 88,14%), тоді як гарантований державою борг зменшився. Зазначимо, що переважно відбулося

Таблиця 2

Структура державного та гарантованого державою боргу України за критерієм поділу на зовнішній та внутрішній, 2015–2019 рр.

Показники / Рік	Загальний державний та гарантований державою борг, млрд грн	Зовнішній державний борг, млрд грн	Частка зовнішнього державного боргу у сумі загального державного боргу, млрд грн	Внутрішній державний борг, млрд грн	Частка внутрішнього державного боргу у сумі загального державного боргу, млрд грн
2015	1556,08	1024,8	65,86%	531,3	34,14%
2016	1929,81	1240,08	64,26 %	689,73	35,74%
2017	2141,69	1375,01	64,20%	766,68	35,80%
2018	2168,63	1397,22	64,43%	771,41	35,57%
2019	1998,35	1159,44	58,02%	838,55	41,96%

Джерело: складено за даними [6]

Таблиця 3

Структура державного та гарантованого державою боргу України за період 2015–2019 рр.

Показники / Рік	Загальний державний та гарантований державою борг, млрд грн	Державний борг, млрд грн	Частка державного боргу у сумі загального державного боргу, млрд грн	Гарантований державою борг, млрд грн	Частка гарантованого державою боргу у сумі загального державного боргу, млрд грн
2015	1556,08	1334,27	85,75%	221,81	14,25%
2016	1929,81	1650,83	85,54%	278,98	14,46%
2017	2141,69	1833,71	85,62%	307,98	14,38%
2018	2168,63	1860,29	85,78%	308,34	14,22%
2019	1998,35	1761,37	88,14%	236,98	11,86%

Джерело: обчислено за даними [6]

збільшення державного боргу за облігаціями внутрішньої державної позики, а гарантований державою борг зменшився за рахунок зменшення заборгованості перед Міжнародним валютним фондом. Станом на 30 жовтня 2020 р. державний борг становив 2 086,86 млрд грн, або 88,14%, тоді як гарантований державою борг – 281,29 млрд грн (11,86%) [6]. Таким чином, у відсотковому співвідношенні державний борг та гарантований державою борг порівняно з 2019 р. практично залишився незмінним, нічого не поліпшило ці показники.

Розглянемо структуру боргових зобов'язань держави за типами кредиторів (табл. 4).

Дослідивши структуру загального внутрішнього державного боргу, варто відзначити, що значну частку в ній становить заборгованість за випущеними цінними паперами на внутрішньому ринку (наприклад, 861,27 млрд грн у 2019 р.), тоді як заборгованість перед банківськими та іншими фінансовими установами є незначною (наприклад, 7,28 млрд грн у 2019 р.). Щодо загального зовнішнього державного боргу, то велику частку у такій заборгованості держави становить заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій (наприклад, 46,04% у 2015 р.), та заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку (наприклад, 39,5% у 2015 р.). Найменшу частку у структурі загального внутрішнього державного боргу займає заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав (наприклад, 3,67% у 2015 р.).

Валову частку у боргових зобов'язаннях держави становлять позики від зовнішніх організацій – 17,37%, тобто вона становить 15,68 млрд дол США станом на 31.12.2020. Сьогодні головними кредиторами України

є такі міжнародні організації: Європейське Співтовариство, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд, Фонд чистих технологій (МБПР) [6].

Повноцінна оцінка боргових зобов'язань країн неможлива без дослідження показника відношення обсягу державного боргу до ВВП країни, адже саме граничний обсяг державного боргу є тим коефіцієнтом, що характеризує досконалість боргової політики держави. Відповідно до норм Бюджетного кодексу України, граничний обсяг державного боргу і гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60% річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України [1].

Розглянемо, яку частку у ВВП країни становить загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду (табл. 5).

Варто відзначити, що протягом 2015–2017 рр. показник відношення граничного обсягу державного боргу і гарантованого державою боргу до річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України значно перевищував затверджені у Бюджетному кодексі норми. Так, у 2015 р. частка державного та гарантованого державою боргу у ВВП України становила 79,42%, у 2016 р. показники зросли до 80,98%, а в 2017 р. їх значення дещо зменшилося (до 71,79%). Це переважно пов'язано з девальвацією гривні, різким падінням реального ВВП, яке за підсумками 2015 р. становило близько 9,9% проти 6,6% у 2014 р., фінансуванням за рахунок державних запозичень дефіциту державного бюджету. Лише у 2018 р. частка державного боргу у ВВП України почала наблизитися до нор-

Таблиця 4

Структура зовнішнього державного боргу України за типами кредиторів за період 2015–2019 рр., млрд грн

Борг	2015	2016	2017	2018	2019
Внутрішній борг	531,31	689,73	766,68	770,78	868,55
Заборгованість за випущеними цінними паперами на внутрішньому ринку	522,36	682,16	759,84	764,18	861,27
Частка заборгованості за випущеними цінними паперами на внутрішньому ринку у внутрішньому боргу	98,32%	98,9%	99,11%	99,14%	99,16%
Заборгованість перед банківськими та іншими фінансовими установами	8,95	7,57	6,84	6,60	7,28
Частка заборгованості перед банківськими та іншими фінансовими установами у внутрішньому боргу	1,68%	1,1%	0,89%	0,86%	0,84%
Зовнішній борг	1024,91	1 241,04	1 375,02	1 397,27	1 159,45
Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій	471,9	562,78	637,18	607,74	483,05
Частка заборгованості за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій у зовнішньому боргу	46,04%	45,35%	46,34%	43,49%	41,66%
Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	37,66	50,63	52,04	49,28	38,59
Частка заборгованості за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав у зовнішньому боргу	3,67%	4,08%	3,78%	3,53%	3,33%
Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ	67,83	61,96	59	67,41	67,39
Частка заборгованості за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ у зовнішньому боргу	6,62%	4,99%	4,29%	4,82%	5,81%
Заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку	404,88	517,80	574,46	622,37	527,53
Частка заборгованості за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку у зовнішньому боргу	39,5%	41,72%	41,78%	44,54%	45,5%
Заборгованість, не віднесена до інших категорій	42,64	47,87	52,34	50,47	42,89
Частка заборгованості, не віднесена до інших категорій у зовнішньому боргу	4,16%	3,86%	3,81%	3,61%	3,7%

Джерело: складено за даними [6]

Таблиця 5

Частка обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу у ВВП України

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
Загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу, млрд грн	1572,18	1929,81	2141,69	2168,42	1998,30
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	1979,5	2383,18	2982,92	3558,71	3974,56
Частка державного боргу у ВВП України, %	79,42	80,98	71,79	60,93	50,28

Джерело: складено за даними [6; 9]

Таблиця 6

Динаміка погашення та обслуговування державного боргу України за період 2015–2019 рр., млрд грн

Показники / Рік	Загальний державний борг	Погашення державного боргу	Обслуговування державного боргу
2015	1556,08	416,58	84,51
2016	1929,81	111,41	95,79
2017	2141,69	363,51	115,43
2018	2168,63	234,47	110,46
2019	1998,35	345,23	119,25

Джерело: складено за даними [6]

мативного значення, затвердженого Бюджетним кодексом, а вже у 2019 р. даний показник становив 50,28%, що знаходиться в межах його граничної величини.

Досліджуючи боргові зобов'язання держави, зауважимо, що протягом останніх років спостерігається також і збільшення витрат на погашення та обслуговування державного боргу (табл. 6).

У структурі сукупних боргових платежів показники бюджетних витрат на погашення державного боргу є нестабільними, оскільки немає чіткої тенденції до збільшення чи зменшення витрат на його погашення. Із наведених вище даних (табл. 6) бачимо, що в 2016 р. було використано найменше коштів для погашення державного боргу, тоді як у 2015 р. ці витрати були найбільшими за весь аналізований період.

Зростання фактичних видатків на обслуговування державного боргу України простежується впродовж п'яти років поспіль: найменшим цей показник був у 2015 р. – 84,51 млрд грн, тоді як у 2019 р. витрати на погашення державного боргу зросли до 119,25 млрд грн, що пов'язано з обслуговуванням внутрішнього державного боргу (оскільки було зростання обсягів капіталізації державних банків та кредитування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), фінансуванням дефіциту державного бюджету за рахунок внутрішніх боргових інструментів).

Сьогодні Україна, як і більшість країн світу, залучає кошти для виконання зобов'язань перед громадянами для проведення реформ та реалізації інфраструктурних проєктів. Проте наявність державного боргу в країні не є чимось негативним. Важливо, щоб держава не нагромаджувала великих обсягів боргу по відношенню до ВВП і не мала в майбутньому проблем із погашенням запозичень. В Україні у 2020 р. застосовано комплексний підхід, згідно з яким функції встановлення стратегічних орієнтирів під час формування боргового портфеля передано Міністерству фінансів України. Інші ж функції, пов'язані з обліком, відповідальним зберіганням, технічною роботою з управління боргом, будуть передані незалежній ланці – Борговому агентству України (на разі його робота не відбувається у зв'язку з ускладненням формування штату пандемією COVID-19). У цьому разі орган управління державним боргом відокремлений, але

завжди підзвітний уряду та Міністерству фінансів України, які визначають стратегію управління боргом і оцінюють роботу агентства. Основними завданнями боргового агентства визначено: реалізацію державної бюджетної політики у сфері управління державним боргом та гарантованим державою боргом; внесення на розгляд міністра фінансів пропозицій щодо формування державної бюджетної політики у сфері управління державним боргом та гарантованим державою боргом [10].

Функціонал Боргового агентства України має особливості внаслідок «нюансів» у структурі держборгу. Наприклад, у структурі зовнішнього державного боргу України чи не найважливіше місце посідає заборгованість перед МФО та органами управління інших держав (41% станом на 31.07.2020). Це свідчить, що вирішення проблем боргового навантаження України знаходиться у сфері міжурядових угод і слабо піддається маневруванню за допомогою тих інструментів, які знаходяться у розпорядженні інших світових агентств. Зазначене відобразиться на функціоналі агентства. Окрім цього, державний борг України характеризується незбалансованістю за інструментами та співвідношенням зовнішнього та внутрішнього складників. Ці особливості держборгу разом із порівняно високим ступенем автономності Боргового агентства в Україні зумовлюють необхідність розбудови дієвої системи взаємодії державних установ у межах сектору загального державного управління й ефективної системи контролю і підзвітності автономної установи у сфері управління держборгом [7].

Недостатньо диверсифікована економіка України зумовлює її вразливість щодо впливу фінансових шоків, які погіршують баланс державного сектору. Наприклад, зростання дефіциту бюджету або безконтрольне накопичення умовних зобов'язань можуть нівелювати всі зусилля боргових менеджерів через підвищення ризиків дефолту. А емісія боргових інструментів, дохідність яких залежить від темпів інфляції або обмінного курсу, визначає чутливість витрат з обслуговування боргу до наслідків монетарної політики НБУ. Окреслені макроекономічні умови, велика залежність результатів управління державним боргом від курсу монетарної і фінансової політики ускладнюють діяльність життєздатного боргового агентства з незалежним статусом [7].

Висновки. Необхідно стабілізувати ключові макроекономічні чинники, які зумовили критичне зростання боргового навантаження в Україні, зокрема: значну девальвація гривні; зниження внутрішнього споживчого попиту внаслідок інфляційних процесів та безробіття; негативний вплив реальної процентної ставки НБУ на боргову сферу; різке зростання дефіциту державного бюджету.

Із метою забезпечення ефективних показників роботи Боргового агентства України доцільно зробити таке:

- затвердити оновлений формат Середньострокової стратегії управління державним боргом;
- Міністерство фінансів України повинне доопрацювати та затвердити Середньострокову стратегію діяльності на 2021–2023 рр., де в частині управління державним боргом передбачено такі завдання, а саме:
  - ефективне завершення поточної програми МВФ Stand-by, укладання угоди розширеного фінансування

(EFF) із поступовим переходом на виключно ринкове фінансування бюджету на привабливих умовах;

- зменшення ризику країни як емітента цінних паперів та наближення міжнародного кредитного рейтингу країни до норм інвестиційного рівня;
- збільшення частки внутрішніх державних запозичень та державного внутрішнього боргу.

Окрім того, необхідно: здійснювати майбутні зовнішні запозичення з урахуванням фінансової безпеки України; завершити програму щодо реструктуризації боргових вимог до України з метою приведення державних виплат у відповідність із реальними можливостями бюджету України, посилити контроль над ефективним використанням запозичених коштів; вирішити проблеми законодавчої бази боргової політики; провести диверсифікацію валютної структури; стимулювати розвиток внутрішнього ринку капіталу з метою часткової переорієнтації із зовнішніх запозичень на внутрішні.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України № 467-IX від 16.01.2020. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. Київ : Знання, 2002. 566 с.
3. Вахненко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими в період фінансової кризи. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 14–28.
4. Дубницька Н.І. Державний борг. *Перехідні економічні системи*. 2007. Вип. 6. С. 107–108.
5. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка : навчальний посібник / З.І. Ватаманюк та ін. Київ : Альтернативи, 2005. 608 с.
6. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. Державний борг та гарантований державою борг. URL: https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg_osn_inf
7. Шемаєва Л.Г. Напрями забезпечення функціональної спроможності Боргового агентства України ; Національний інститут стратегічних досліджень, 2021. С. 1–12.
8. Інформація про здійснення операцій з управління державним боргом. *Державна казначейська служба України* : вебсайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
9. Мінфін. Офіційний сайт. ВВП України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
10. Постанова КМУ від 12.02.2020 № 127 «Про утворення Агентства з управління державним боргом України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF#Text>

References:

1. Budget Code of Ukraine № 467-IX dated 16.01.2020. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Zagorodny A.G., Vozniuk G.L., Smovzhenko T.S. (2002) Financial dictionary, 566 p.
3. Vakhnenko T.P. (2009) Peculiarities of public debt formation and management of its components during the financial crisis. *Finance of Ukraine*, no. 6. pp. 14–28.
4. Dubnytska N.I. (2007) Public debt. *Transitional Economic Systems*, no 6, pp. 107–108.
5. Vatamanyuk Z.I. Panchishin S.M., Revenchuk S.K. et al. (2005) Economic theory: macro- and microeconomics: textbook. way, 608 p.
6. Ministry of Finance of Ukraine. Official site. Public debt and state-guaranteed debt: website. URL: https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg_osn_inf
7. Shemaeva L.G. (2021) Directions of ensuring the functional capacity of the Debt Agency of Ukraine. *National Institute for Strategic Studies*, pp. 1–12.
8. Information on public debt management operations. State Treasury Service of Ukraine: website. URL: <https://www.treasury.gov.ua/en/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
9. Ministry of Finance. Official site. GDP of Ukraine: website. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
10. Resolution of the Cabinet of Ministers of 12.02.2020 № 127 «On the establishment of the Agency for Public Debt Management Of Ukraine». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF#Text>